

KARAR: İDAM

Gordon Ferris

Çeviri
Ezgi Kızmaz Ürgen

epsilon®

“Ben büyük, alçak, pis, çarpık şehri alacağım.”

Raymond Chandler

Uzun Veda

GLASGOW, 1946

Savaş bitmiştir ama zaferin hiç tadı yoktur.

Eski polis memuru Douglas Brodie, çocukluk arkadaşı Shug Donovan'ı darağacından kurtarmak için eve döner.

İDAM CEZASI

Shug'un suçlu olduğunu gösteren dağlar kadar kanıt var ama Brodie ve Avukat Samantha Campbell, kendi hayatlarını tehlikeye atmak pahasına onu **İDAM KULÜBESİ**'nden kurtarmaya çalışır.

Birinci Bölüm

İdam kulübelerinde pencere yoktur. Bir idam mahkûmuna yemyeşil tepelere son bir kez bakma imkânını sadece sadist bir mimar sunabilir. Burada resim veya saksı bitkileri de bulunmaz. İdama mahkûm edilmiş birini güzelce çerçevelenmiş *Vadinin Hükümdarı* tablosuyla ya da narin bir salon yaprağı bitkisiyle avutmanız mümkün değildir. Hem zaten idam mahkûmu burayı sadece bir kez ziyaret edecek. O da kafasına geçirilmiş bir örtüyle...

Savaştan önce Kral Hazretlerine ait Barlinnie Hapishanesi'ndeki idam kulübesine götürülmüştüm. Yıllar sonra bile gözlerimi kapatıp orayı tüm kasvet verici detay ve boyutlarıyla tasvir edebilirim, sanki bu manzara gözkapaklarımın iç kısmına kazınmış gibi.

Glasgow'un eteklerinde, kırların güzelliğini bozan bir grup gri blok düşünün. Dikdörtgen binalardan her biri demir parmaklıklı küçük pencerelerle kaplı, çatılar da Victoria dönemine özgü bacalarla bezenmiş. Takıntılı bir çocuk

tarafından çizilen evler gibi... Bu çirkin kütlenin tamamı da yüksek, gri bir duvarla çevrilmiş. Merkez avluya ve D Salonu olarak da bilinen binaya dikkatle bakın. İçerisi klasik bir hapisane düzenine sahip: Yüksek kubbeli geniş bir salonun iki kenarında birbirine bakan koridorlar. Her katta duvarlar, hücrelerle kaplı. Metal korkuluklar koridorları birleştiriyor. Metal merdivenler de katları birbirine bağlıyor.

Üçüncü katta özel bir hücre var. Bu hücrede kalanın gidebileceği hiçbir yer yok, kısa köprüyü geçip ulaşabileceği öteki taraftaki düz, ahşap kapıyı saymazsak. Yürüyün. Kapıdan geçin. Gözlerinizi açın.

İçeride ağır bir hava var ve basık beyaz duvarlar insanın üstüne üstüne geliyor. Ortada, yerde bir kapak bulunuyor. Onun yanında, elbette kapakla bağlantılı bir kaldıraç duruyor. Tavanda da tam yerdeki kapağın üstüne denk gelen üç tane kare şeklinde delik var. Bu deliklerden üstteki odadaki uzun destek kirişini görebiliyorsunuz. Kirişe bağlı olan ve ucunda ilmek bulunan ip, ortadaki delikten sarkıyor. Diğer iki delik de idam kulübesindeki yoğun mesaiye hazır, davetkâr bir biçimde açık duruyor. Tek seferde üç kişi asmak mümkün. Yerdeki kapağa denk gelmek için havada itişip kakışan üç kişi demek bu.

Bugün kapağın ortasında, tebeşirle işaretlenmiş T harfinin üstünde tek bir kişi duruyor. Üst gövdesini geniş, deri bir kayış tutuyor. Kafasına bir örtü geçirilmiş. İlmek de örtünün üstünden boynu sarıyor. İlmeği, yumuşak bir deri sarmalıyor. Çünkü burada narin bir boynun tahriş olması istenmez. İlmeğin hızlı ve etkili bir şekilde sıkmasını garantilemek için de ilmek pirinç bir parçayla tutturulmuş.

Amaç, boğazı sıkarak değil, boynu kırarak öldürmek. İşte modern bir toplumun göstergesi...

Mavi üniformalı bir adam topuk seslerinin yankılandığı döşeme tahtası boyunca yürüyor. Kaldıracı tutuyor ve sırtıyor. Şaşırtıcı bir patırtı, gürültü kopuyor ve yerdeki kapak açılıyor. Üst odadaki kiriş, adamın ağırlığını çekerken kulak tırmalayan bir gıcırta çıkarıyor. İlmeğin ucundaki adam, yerdeki kapaktan geçip boşluğa dalıyor. Alt katta bir levha onu bekliyor. İp geriliyor ve çekilip bırakılmış bir gitar teli gibi titriyor. Gardiyan, eğitimleri için etrafta gezdirilen dört yeni polis memurunun beyaz yüzlerine bakıp alaylı bir ifadeyle gülümsüyor. Sonra da aşağıdaki gardiyana ipin ucundaki maketi indirmesini işaret ediyor.

Glasgow'a giden gece trenindeki bir ranzanın üst kısmında sırtüstü uzanmış, sallana sallana giderken bunları kafamda canlandırabiliyorum. Ama bu kez o maketin bir yüzü var. Çelik tekerlekler acımasızca raylara çarpıyor ve ben altımda duran, hatta dört bir yanıma saran Royal Scot treninin gecenin içinde savrulduğunu hissediyorum. Ara sıra bu demir canavar, mezar karanlığındaki manzarayı bir gece yarısı çılgınlığıyla yarıyor ve ben hiçbir zaman gelmeyecek olan cevap için kulak kesiliyorum. İki buçuk yılın ardından ilk kez eve gidiyorum ve orada yüzleşmem gereken şeyi düşündükçe kızgınlıkla korkunun tuhaf bir karışımından oluşan bir duyguyla doluyorum. Sigaramdan bir firt daha çekiyorum, sigaranın ucunun parlayıp sönüşünü ve ağızmdan çıkan dumanın kıvrıla kıvrıla yükselişini izliyorum.

Halbuki daha dört gün önce Güney Londra'da, tavan

arasındaki ufak odamda dertsiz tasasız oturuyordum. Üstelik her zamankinden de iyi durumdaydım. Neredeyse bir haftadır daha iyi uyumuş ve daha az içmiştim. Belki de bu ikisinin birbiriyle alakası vardır. Yeni boyanıp parlatılmış ayakkabılarım –ordu terbiyesi– Fleet Sokağı’na yapacağım koşuya hazır bir halde kapının yanında duruyordu. Bahar güneşi de çoktan çatı penceresinden içeri girmekteydi. Bense masaya eğilmiş, ikinci bardak çayımı yudumlarken dünün *Times* gazetesini ve çalıştığım gazete olan *London Bugle*’ı okuyordum. Eski eğitim çavuşum “Düşmanını tanı,” derdi. Ayrıca *Times*’ın ilk sayfasındaki ilanlara bakmak da hoşuma gidiyor. Bu ilanlar kendilerine özgü yöntemlerle İngiltere’nin net bir resmini ortaya koyarlar, en az gazetenin iç sayfalarındaki haberler kadar.

Dara düşmüş bir ülkeden envai çeşit hikâye: *Kaliteli deri eldivenlerini satmak zorunda kalan centilmenler* ya da *Kraliyet Hava Yolları’ndan emekli, üstün uçuş madalyasına sahip, mükemmel bir özel sekreter olabilecek eski bir subay*... Eğitilmiş makinistlerin şoför olarak iş aradığı ve savaş kahramanlarının bahçe işleri veya elle yapabilecekleri benzer işler kovaladığı bir ülke burası. Zaferin meyveleri, bazıları için ne kadar acı.

Çayımı yudumladım ve halime şükrettim. Geçen ay *Bugle*’dan düzenli olarak serbest işler almaya başlamıştım ve tam zamanlı çalışma ihtimalim vardı. Yiyecek, sigara ve viski –her zaman bu sırayla olmuyordu– almak için yeterli parayı kazanıyordum. En azından terhis paramın son kurşunlarını içkiye harcamıyordum. İki hafta önce, gevşemiş vücudumu Old Kent Caddesi’ndeki Les’in Boks Akademisi’ne sürüklemiştim ve –sızlayan eklemlerimi saymazsak– fiziksel olarak kendimi yeniden iyi hissetmeye baş-

lamıştım bile. Normandiya Çıkarması'na hazırlık için yapılan sıkı eğitim ve askeri güç takviyesinden beri hiç öyle hissetmemiştim. Önceki hafta zor geçen birkaç günün ardından tünelin sonuna yaklaştığımı umma cesaretini bile göstermiştim. Gün yüzü görmek hiç fena olmazdı. Ruh halim öyle iyimserdi ki, Light Programme radyosundaki Artie Shaw bestelerine uyumsuz bir ıslıkla ya da Lena Horne şarkılarına mırıldanarak eşlik ediyordum. Hatta ilk sigaramı da bir ihtiyacı giderir gibi değil de keyifle içmiştim.

Derken ortak kullanılan antredeki telefon çaldı.

Saatime baktım. Saat henüz yediyi çeyrek geçiyordu. Birileri güne erken başlamış olmalıydı. Bayan Jackson'ın işitme cihazını açmadığı sürece telefona cevap vermeyeceğini biliyordum; kızlarının neden telefon bağlatma zahmetine girdiklerini merak ettim. Bayan Jackson'ın sesi öyle gürdü ki, telefona gerek yoktu. Bizim taraftaki diğer üç aileye de nadiren telefon geliyordu ama hiçbirimiz telefon faturası için katkıda bulunmaktan şikâyetçi değildik. Ayağımda ev terliklerim ve üzerimde yakasız bir tişörtle kapıdan fırladım. Bir on beş dakika daha gazete okuyup bulmaca çözebilirdim ama belki de *Bugle* gazetesinden arıyorlardı. Üç kat merdiveni zıplayarak indim ve parlak siyah ahizeyi kaldırdım.

“Evet, alo? Ben Brodie,” dedim soluk soluğa.

“Bay Douglas Brodie'yle mi konuşuyorum?” dedi havalı, profesyonel bir ses. Santral memurunun sesi olmalıydı.

Nefesim yerine geldi. “Evet, benim. Doug Brodie.”

“Lütfen hatta kalın, sizin için bir çağrı var. Evet, karşı taraf, siz de devam edin, lütfen paranızı şimdi atın.”

Atılan jetonların çıkardığı şingirtiyı duydum. Arka arkaya birkaç jeton atıldı. En azından bir şilin değerinde olmalı, demek ki uzun mesafe. Annem komşunun telefonundan mı arıyordu acaba? Bir kaza olmuştu yoksa? Kötü haber tez yayılır. Bir erkek sesi duydum. İskoç aksanıyla konuşuyordu, belli ki Batı İskoçyalıydı. Aynı benimki gibiydi aksanı. Daha doğrusu benim eski aksanım gibi...

“Sen misin, oğlum Dougie?”

Kafamdan aşağı kaynar sular döküldü. Bana artık kimse Dougie diye hitap etmezdi. On yıldır Brodie’ydim. Ses bir yerden tanıdık geliyordu ama gözümün önüne bir yüz getiremiyordum. Getiremezdim. Aklım bu ihtimali reddediyordu. Bu, oklarla yayların, sivilcelerin ve fısıldayan küçük kızların olduğu günlerden gelen imkânsız bir sestti. Kanayan dudaklar ve durulmayan bir öfkeyle sonuçlanan yumrukleşmelerin olduğu... Ve beni hâlâ içten içe kemiren büyük bir ihanetin yaşandığı günlerden...

“Sen kimsin? Ne oldu?” derken ayakta durabilmek için avucumu duvara bastırdım ve serin alçının elimin sıcaklığını emdiğini hissettim.

“Bu önemli bir soru,” dedi karşıdaki ses.

Aklım anılarla allak bullak olmuştu. Sesin tınısı ve temposu ağırlaşmış ve yavaşlamıştı ama rahatsız edici bir şekilde tanıdıkta. Bunun kim olduğunu biliyordum ama olamazdı, inanamıyordum. Nasıl o olabilirdi ki?

“O zaman basitçe sorayım: Sen... kim... sin?”

Gücünü yeniden toparlayarak şöyle karşılık verdi: “Beni tanımadığını söyleme, seni pis Protestan?”

Bu alaycı Batı İskoçya selamıyla her şey yerli yerine oturdu. Yüzü; küçük bir erkek çocuğu yüzü gözümün

önüne geldi. Suratındaki kocaman aptal sırıtış ve alnına havalı bir şekilde düşen siyah kâkülleri yüzünden ona aramızda “arsız” derdik. O zamanlar askercilik oynardık. Alman askerlerinin makineli tüfeklerine karşı kendi siperlerimizden ateş açar ve dikenli tellerin üstünde hangimizin en gösterişli şekilde öleceğine bakardık. Shug Donovan –ya da kızlarla çıkmaya başlamamızdan sonraki adıyla Hugh– bu konuda hepimizi geride bırakırdı. Kederli ağlamaları ve sağa sola savrulan elleriyle vurulup ölmeyi tam bir gösteriye dönüştürürdü. Boyu uzamış ve yakışıklı bir çocuk olmuştu. Siyah saçları ve mavi gözleriyle Kelt bir ozanın ilanından fırlamış gibiydi. Kızlar ona ve onun her zaman gülmeye hazır olmasına bayılırdı. Ben de aynı nedenlerden dolayı ondan nefret ederdim, özellikle de ona âşık olan bir kız yüzünden.

1929 yılında Glasgow Üniversitesi’ne gitmek için Kilmarnock’tan ayrıldığımdan beri onu görmemişim. Aradan geçen yıllarda annem onun hakkında tuhaf şeyler anlatmıştı bana, ondan söz edilmesinden nefret ettiğimi bildiği halde. Ben Glasgow polis kuvvetlerinde ilerlerken o da Johnnie Walker’da fiçı yapımında günlük işçi olarak çalışıyordu. 1939’ta orduya katıldım, her ne kadar ben şehirde yetişmiş olsam da babamın eski birliği olan Seaforth Dağcı Birliği’nde görevliydim. Donovan ise Kraliyet Hava Kuvvetleri’ne bağlı Bombardıman Komutanlığı’na düştü. Hem de kuyruk topçusu olarak. Bu, kendini öldürtmenin garantili bir yoluordu. Zaten tam da öyle oldu.

1943 yılında annem bana gönderdiği bir mektupta Hugh Donovan’ın Dresden’de alev alan bombardıman uçağında öldüğünü yazmıştı. Aklıma gelen ilk tatsız dü-

şünce şuydu: *Hak ettiğini buldun, seni budala.* Ama hemen ardından bu düşünceden duyduğum pişmanlıkla yanaklarım yanmaya başladı. Bu da beni, Hugh'un annesine mektup yazıp, duyduğum haberden ne kadar üzgün olduğumu belirtmek için harekete geçirdi. Ama o bir anlık tepkimin verdiği suçluluk duygusu kolayca silinecek gibi değildi.

“Shug? Sen misin?”

“Evet, Dougie, benim.”

“Ama nasıl olur? Ben senin öldüğünü sanıyordum!”
Çatlaman sesim boş antrede yankılandı.

“Ben de öyle sanıyordum, eski dostum, ben de.”

“Ama bu harika! Gerçekten mükemmel!” Demek ki, onunla ve geçmişte yaşananlarla ilgili daha fazla suçluluk hissetmeme gerek yok. Artık önüme bakma zamanı.

Araya girdi. “Dougie. Bu pek de... Bu pek de harika değil...”